

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIY TA'LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI
FARG'ONA DAVLAT UNIVERSITETI

**FarDU.
ILMIY
XABARLAR-**

1995-yildan nashr etiladi
Yilda 6 marta chiqadi

2-2025
PEDAGOGIKA

**НАУЧНЫЙ
ВЕСТНИК.
ФерГУ**

Издаётся с 1995 года
Выходит 6 раз в год

B.Sh.Shermuhhammadov, O.Q.Xasanova	
So'z boyligi bilan ishlashda didaktik tamoyillarni joriy etish.....	5
N.M.O'rinova, M.A.Qodirjonova	
Talabalarda tanqidiy fikrlash kompetensiyasini shakllantirishning samarali usullari.....	9
D.M.Begmatova	
Individual yondashuv asosida talabalarda madaniy immunitetni rivojlantirish jarayonida foydalaniladigan texnologiyalarni tanlash tamoyillari	14
Kh.O.Jurayev D.Kh.Fayziyeva	
The role of media competence in the work of a teacher	18
D.G.Zaylobidinova	
Bo'lajak xorijiy til o'qituvchilarini kasbiy o'zini-o'zi rivojlantirishning nazariy jihatlarini	22
F.I.Sharipova	
Tibbiyot oliygohlarida ingliz tilining akademik yozish o'qitish masalari	26
M.A.Tuxtabayev	
Janubiy Koreya ta'lim tizimida muhandislik kadrlarini rivojlantirishda davlat va xususiy sektor hamkorligi.....	33
S.R.Uraimov, M.Sh.Abdubannobov	
Umumiy ta'lim maktablarida interaktiv trenajyorlardan foydalanish orqali jismoniy mashg'ulotlarni takomillashtirish.....	37
S.R.Uraimov S.G'.G'ofurov	
Umumiy ta'lim maktablarida jismoniy tarbiya uchun innovatsion mobil ilova yaratish va uning samaradorligini o'rganish	41
S.B.Qodirov	
Yoshlarimiz ma'naviyati va intellektual salohiyatini oshirish ularni vatanparvarlik ruhida tarbiyalashning dolzarb masalalari	46
A.R.Saydullayeva	
Bo'lajak o'qituvchilarda ma'naviy ideallar vositasida kasbiy kompetentligini rivojlantirishning nazariy-metodologik asoslari.....	50
D.A.Abdusamiyev	
O'qituvchining kasbiy faoliyatida shaxs sifatida shakllanishi va uning maktab muhitiga moslashishi.....	55
A.X.Gafforov	
Maxsus fanlardan amaliy mashg'ulotlarni loyiha metodi asosida tashkil etishda raqamli ta'lim resurslarini qo'llash	59
F.V.Xalilov	
Ta'limni raqamlashtirish sharoitida talabalarning kasbiy kompetentligini shakllantirish muammolari.....	63
A.M.Mirzakulov, G.I.Yuldasheva	
Analogik muhitda kinematik hodisalarning simulyatsiya modellarini yaratish va o'qitish metodikasi.....	67
S.R.Toshboyeva, S.I.Usmonova	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarida diagrammalar asosida berilgan ma'lumotlarni tahlil qilish ko'nikmalarini shakllantirish.....	72
M.E.Yulchiev	
Psychological and pedagogical foundations for establishing an integrative e-learning environment in energy-related technical education.....	76
M.O.Ismoilova	
O'quvchilarda kitob mutolaasi madaniyatini shakllantirish usullari	81
U.I.Obidjanov	
Biologiya fanini o'qitishda virtual laboratoriyalarning roli va imkoniyatlari	85
A.M.Tishabaev	
1991-2005-yillarda O'zbekistonda milliy va ommaviy sport turlarining rivojlanishi.....	91

UO'K: 373.3:159.9:37.013.42

**O'QITUVCHINING KASBIY FAOLIYATIDA SHAXS SIFATIDA SHAKLLANISHI VA UNING
MAKTAB MUHITIGA MOSLASHISHI****ФОРМИРОВАНИЕ ЛИЧНОСТИ УЧИТЕЛЯ В ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ И
ЕГО АДАПТАЦИЯ К ШКОЛЬНОЙ СРЕДЕ****TEACHER'S PERSONALITY DEVELOPMENT IN PROFESSIONAL ACTIVITY AND
ADAPTATION TO THE SCHOOL ENVIRONMENT****Abdusamiyev Dilmurod Abdug'ani o'g'li**

Turan International University dotsenti, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Annotatsiya

Mazkur maqola o'qituvchining kasbiy faoliyatida shaxs sifatida rivojlanishi va uning maktab muhitiga moslashish jarayonlarini tahlil qiladi. Shaxsiy rivojlanish o'qituvchi kasbiy mahorati, pedagogik kompetensiyasi va ijtimoiy-psixologik moslashuv darajasiga qanday ta'sir ko'rsatishi muhokama qilinadi. Shu bilan birga, maktab muhitining o'qituvchi shaxsiga ta'siri, bu jarayonda pedagogik jamoaning roli va moslashish omillari o'rganiladi. Maqolada o'qituvchilarning shaxsiy va kasbiy rivojlanishini qo'llab-quvvatlash bo'yicha takliflar berilgan.

Аннотация

Данная статья анализирует процессы формирования личности учителя в его профессиональной деятельности и адаптации к школьной среде. Обсуждается, как личностное развитие влияет на профессиональное мастерство учителя, его педагогическую компетентность и уровень социально-психологической адаптации. Кроме того, рассматривается влияние школьной среды на личность учителя, роль педагогического коллектива в этом процессе и факторы адаптации. В статье предлагаются рекомендации по поддержке личностного и профессионального развития учителей.

Abstract

This article analyzes the processes of a teacher's personality development in professional activity and adaptation to the school environment. It discusses how personal growth influences a teacher's professional skills, pedagogical competence, and level of socio-psychological adaptation. Furthermore, the impact of the school environment on a teacher's personality, the role of the pedagogical team in this process, and adaptation factors are examined. The article provides recommendations for supporting teachers' personal and professional development.

Kalit so'zlar: o'qituvchi, kasbiy faoliyat, shaxsiy rivojlanish, maktab muhiti, moslashuv, pedagogik kompetensiya, ijtimoiy-psixologik moslashuv, pedagogik jamoa, kasbiy mahorat, rivojlanish omillari.

Ключевые слова: учитель, профессиональная деятельность, личностное развитие, школьная среда, адаптация, педагогическая компетентность, социально-психологическая адаптация, педагогический коллектив, профессиональное мастерство, факторы развития.

Key words: teacher, professional activity, personal development, school environment, adaptation, pedagogical competence, socio-psychological adaptation, pedagogical team, professional skills, development factors.

KIRISH

Bugungi kunda ta'lim tizimi zamonaviy talablarga moslashayotgan bir sharoitda, o'qituvchining shaxsiy va kasbiy rivojlanishi alohida dolzarb ahamiyat kasb etadi. O'qituvchi nafaqat bilim beruvchi, balki yosh avlodni tarbiyalovchi, ularning shaxsiy rivojlanishiga ijobiy ta'sir ko'rsatuvchi muhim figuradir. Shu sababli, o'qituvchining shaxs sifatida rivojlanishi va maktab muhitiga moslashuvi uning kasbiy faoliyat samaradorligini belgilovchi asosiy omillardan biri hisoblanadi.

Maktab muhiti ko'p qirrali va dinamik tizim bo'lib, o'qituvchi undan muvaffaqiyatli foydalana olishi uchun moslashuvchanlik, psixologik bardoshlilik va pedagogik mahoratni rivojlantirishi zarur. Xususan, ta'lim jarayonida shaxsiy rivojlanish va moslashish ko'nikmalari o'quvchilarga yuqori sifatli ta'lim berish, innovatsion usullarni joriy qilish va jamoa bilan samarali ishlash imkonini beradi.

Bu borada respublikamizda ham salmoqli islohotlar amalga oshirilmoqda. Jumladan, 2024-yil 1-fevralda qabul qilingan "Pedagogning maqomi to'g'risida"gi qonun o'qituvchilarning huquqlari, sha'ni, qadr-qimmatini va ishchanlik obro'sini davlat himoyasiga oladi[1]. Ushbu qonun pedagoglarning huquqlari, majburiyatlari va faoliyatining asosiy kafolatlarini belgilaydi. Shuningdek, qonunda pedagoglarning kasbiy faoliyatini amalga oshirish davomida o'z sha'ni, qadr-qimmatini va ishchanlik obro'sini himoya qilish bilan bog'liq ishlar yuzasidan fuqarolik ishlari bo'yicha sudlarda davlat bojini to'lashdan ozod qilinishi ko'zda

tutilgan. Bundan tashqari, qonun pedagoglarni majburiy mehnatga jalb qilishni taqiqlaydi va bunday holatlar uchun ma'muriy va jinoiy javobgarlikni kuchaytiradi.

Maqola mavzusi dolzarbligi shundaki, zamonaviy ta'lim tizimi uchun o'qituvchilarni qo'llab-quvvatlash, ularning kasbiy va psixologik jihatdan barqarorligini ta'minlash masalalari bugungi kundagi eng muhim vazifalardan biri sanaladi. Shu ma'noda, ushbu mavzu bo'yicha olib borilgan tadqiqotlar ta'lim sifatini oshirishga, o'qituvchilar faoliyatini samarali tashkil etishga xizmat qiladi.

ADABIYOTLAR TAHLILI VA METODOLOGIYA

G'ulomov, Sh. (2015) "O'qituvchining kasbiy faoliyati va uning shaxs sifatida shakllanishi": Ushbu tadqiqotda, o'qituvchining kasbiy faoliyatining shakllanishi shaxsiy xususiyatlar bilan chambarchas bog'liqligi ta'kidlanadi. G'ulomov o'qituvchining o'z faoliyatini to'g'ri olib borishida muhim rol o'ynaydigan axloqiy va psixologik fazilatlar haqida so'z yuritadi. O'qituvchining shaxsiy qobiliyatlari, xulq-atvori va pedagogik mahorati ta'lim jarayonining samaradorligini oshirishda asosiy omil bo'lib xizmat qiladi.

Yusupov, B. (2018) "Maktab muhitida o'qituvchining shaxsiyati va pedagogik qobiliyatlari": Bu asarda, Yusupov o'qituvchining o'z shaxsini maktab muhitiga moslashtirishning muhim jihatlari ko'rib chiqadi. U, o'qituvchining kasbiy shakllanishi davomida yuzaga keladigan muammolar va maktab jamoasiga moslashish jarayonidagi muhim bosqichlarni ta'kidlaydi. Yusupov maktab muhitiga moslashishda o'qituvchining pedagogik qobiliyatlari, o'zini tutish va ijtimoiy ko'nikmalarining rivojlanishi muhim ekanini isbotlaydi.

Tursunov, A. (2019) "O'qituvchining kasbiy faoliyati va maktab muhitiga moslashish jarayoni": Tursunovning ilmiy ishida o'qituvchining kasbiy faoliyatining rivojlanish jarayoni va uning maktab muhitiga qanday moslashishi haqida batafsil tahlil keltirilgan. Tadqiqotda, o'qituvchining o'z shaxsini shakllantirishdagi psixologik omillar va kasbiy malaka oshirish jarayonlari muhim o'rin tutishi ko'rsatilgan.

Xayitmetov, M. (2020) "Shaxs va o'qituvchining pedagogik faoliyatdagi roli": Ushbu ishda, Xayitmetov o'qituvchining shaxsiy sifatlarining pedagogik faoliyatda qanday ahamiyat kasb etishini o'rganadi. Shaxsning o'qituvchilik kasbiga moslashuvi, uning pedagogik uslublari va metodlari o'qituvchining maktab muhitida samarali ishlashiga yordam beradi.

Sodiqova, F. (2021) "O'qituvchining shaxs sifatida shakllanishi va kasbiy rivojlanishi": Sodiqova o'qituvchining shaxs sifatida shakllanishida ijtimoiy-psixologik omillar va kasbiy rivojlanishning muhimligini ta'kidlaydi. Shaxsiy va kasbiy rivojlanishning o'zaro bog'liqligini, o'qituvchining o'z-o'zini anglash va kasbiy qadrini oshirish jarayonlarini o'rganadi.

Qodirov, Z. (2017) "Maktab muhitida o'qituvchining kasbiy faoliyati va pedagogik yondashuvlar": Qodirovning tadqiqoti maktab muhitidagi o'qituvchining kasbiy faoliyatini va uning shaxsiy holatini o'rganishga qaratilgan. Tadqiqotda, o'qituvchining maktab muhitiga moslashish jarayonidagi asosiy psixologik va ijtimoiy faktorlar tahlil qilinadi.

ASOSIY QISM

Ko'pincha yosh mutaxassislar o'zlarini o'qituvchi ro'lda ishonchsizlik va hatto qo'rquv bilan qabul qilishadi, chunki, ularning ko'pchiligi yetuklik yo'lida va ular uchun o'qituvchilik kasbi aynan uning yutug'i bilan bog'liq. Ular o'zlarini yangi rolda o'quvchi yoki talaba sifatida emas, balki o'qituvchi sifatida qabul qilishni o'rganishlari kerak va shuning uchun bu rol uchun zarur bo'lgan kasbiy va shaxsiy fazilatlarni rivojlantirishni o'rganishlari kerak.

Yosh o'qituvchidan:

- yangi mas'uliyat (birinchi kundan boshlab u tajribali mutaxassislar bilan bir xil mas'uliyatni o'z zimmasiga oladi);
- o'ziga xos maktab muhiti (yangi o'qituvchiga tushuntirilmaydigan maxsus odatlar va yozilmagan qonunlar);
- maktab ma'muriyati va hamkasblari tomonidan qo'yilgan talablar (ba'zan, yangi o'qituvchilarning o'zlari ulardan nima kutilayotganini aniq bilishmaydi);
- o'qituvchi va talaba rollarini uyg'unlashtirish (o'qituvchi sifatida u bir vaqtning o'zida talaba rolini o'z zimmasiga olishi va tajribali hamkasblarining maslahatlarini tinglashi kerak).

Yosh o'qituvchilar haqiqiy kasbiy faoliyatga kirishganda turli qiyinchiliklarga uchrashadi. O'qituvchining faol pozitsiyasi kasbga kirishib ketishni osonlashtirishi mumkin. U boshqa o'qituvchilar bilan qanchalik tez munosabat o'rnatasa va umumiy yo'nalishga kirishsa, maktab ishlarida faol ishtirok etsa, u kasbiy ko'nikmalarini tezroq shakllantiradi, ulardan ijodiy foydalanadi va o'z ishiga akmeologik yondashadi. [3]

MUHOKAMA VA NATIJALAR

Tadqiqot natijalaridan kelib chiqib, boshlang'ich ta'lim o'qituvchilarining kasbiy faoliyatga samarali moslashishlarini ta'minlovchi quyidagi yo'llari aniqlashtirildi:

1. An'analar va qoidalar tizimini oddiy va oson qabul qilish.

PEDAGOGIKA

2. Hamkasblar va o'quvchilarga o'quv jarayoniga qarashlaringizni o'zgartirmasdan, sharoitlarga moslashish qobiliyatingizni darhol ko'rsatish uchun maktabning hayot tarzini maqsadli o'rganish va keyinchalik qabul qilish.

3. Stereotiplashgan qoidalar tizimi doimiy ravishda inkor qilish (bu strategiya faqat o'qituvchining yetarlicha yuqori darajadagi mustaqilligi va boshqalarga nisbatan tolerantlik bilan amalga oshiriladi).

O'qituvchi kasbiy faoliyatga moslashish jarayoni tugallanganligi va pedagogik mahoratining barqaror rivojlanish bosqichi hamda o'zlarida kasbiy identifikatsiyaning rivojlanishi boshlanganligini quyidagi belgilar asosida aniqlashtiriladi:

1. O'qituvchi o'quvchilar tomonidan o'qituvchi sifatida qabul qilish hissining paydo bo'lishi.
2. Kasb tanlashning to'g'ri bo'lganligini his qilish.
3. Mavzularni tushunish va uni o'quvchilarga tushunarli darajada taqdim etish qobiliyati.
4. Har bir o'quvchi va sinfga alohida yondashuvni ishlab chiqish.
5. O'zini-o'zi adekvat va o'z vaqtida baholay olish qobiliyati.

O'qituvchining kasbiy faoliyatda ma'lum natijalarga erishishi, ta'lim mazmunini zamonaviy metod, vosita va shakllar bilan to'ldirilganligi, pedagogik faoliyatga akmeologik yondashuv, kasbda natijalarga erishish, o'zini namoyon qilish, o'zini-o'zi anglash, natijada kasbiy identifikatsiyaning namoyon bo'lishi kuzatiladi. Akmeologik potentsialga ega bo'lgan texnologiyalar qatoriga quyidagilar kiradi: muammoli ta'lim, loyihaga asoslangan ta'lim, amaliy tadqiqotlar asosida o'rganish, bahs-munozara asosida o'rganish texnologiyasi.

"Kasbiy identifikatsiyaning rivojlantirishda akmeologik qo'llab-quvvatlash texnologiyasi" ni ishlab chiqishda Ya. A. Vetrovaning "Malaka oshirish kurslarida o'qituvchilarning akmeologik pozitsiyasini ishlab chiqish texnologiyasi" ga oid tadqiqot ishlaridan foydalanildi, hamda tadqiqot mavzusiga asosan qayta muvofiqlashtirish asosida takomillashtirildi va texnologiyada qo'llanilgan muhim xususiyatlarni ajratib olish imkonini beradi:

1. Akme yo'naltirilgan texnologiyalar jarayon sifatida qo'llanilishi mumkin: ijtimoiy munosabatlarning bir tomoni sifatida, faoliyat usuli (turi, vaqti) sifatida.

2. Akme yo'naltirilgan texnologiyalarni nafaqat amaliy, shuningdek, qo'yilgan maqsadlarga kreativ yondashuv vositasi sifatida qarash mumkin.

3. Akme yo'naltirilgan texnologiyalarda "ijodiy" texnologiyaning etimologik mohiyatini ifodalaydi: "o'qituvchilik san'ati", "pedagogik mahorat".

4. Akme yo'naltirilgan texnologiyaning ma'lum bir "lahzasi", "usuli", "texnikasi" muayyan texnikaning mazmuni va shakliga ega bo'lishi mumkin. Texnologiya "ta'sir kuchi", "tartib" sifatida, vaziyatni, harakatlarni, holatlarni "nazorat qilish" sifatida ishlatilishi mumkin[8].

Ushbu texnologiyalarda qo'llaniladigan akmeologik bilimlar uning muhim prognozlari bilan bog'liq bo'lgan ma'lum mezonlarga muvofiq texnologiyalashtirilishi kerak.

O'qituvchi ta'lim tizimining markaziy figurasi bo'lib, uning shaxsiy va kasbiy rivojlanishi ta'lim sifati va o'quvchilarning tarbiyasiga bevosita ta'sir ko'rsatadi. O'qituvchining rivojlanishi va maktab muhitiga moslashuvini ta'minlash uchun muhim yo'nalishlar sifatida quyidagilarni belgilab olamiz:

1. Kasbiy rivojlanishni ta'minlash

a. *Davlat va xalqaro standartlarga mos malaka oshirish.* O'qituvchilar uchun doimiy ravishda malaka oshirish kurslari va treninglar tashkil etish. Bu ularning zamonaviy pedagogik texnologiyalar va uslublarni o'zlashtirishiga yordam beradi.

b. *Innovatsion texnologiyalarni o'zlashtirish.* Raqamli ta'lim platformalaridan foydalanish va zamonaviy o'quv metodlarini qo'llash orqali o'qituvchilarni motivatsiya qilish.

c. *O'z-o'zini rivojlantirish.* O'qituvchilarni shaxsiy va kasbiy maqsadlarini aniqlashga, o'z-o'zini baholash va tahlil qilish orqali rivojlanishga undash.

2. Maktab muhitiga moslashuvni ta'minlash.

a. *Pedagogik jamoa bilan hamkorlikni mustahkamlash.* O'qituvchilar o'rtasida do'stona va qo'llab-quvvatlovchi muhit yaratish. Jamoaviy faoliyatni rag'batlantirish orqali o'zaro tajriba almashishga sharoit yaratish.

b. *Psixologik qo'llab-quvvatlash tizimini rivojlantirish.* O'qituvchilar uchun maktab psixologlari yoki maslahat xizmatlarini tashkil qilish, bu ularga stressni kamaytirish va o'ziga bo'lgan ishonchni oshirishda yordam beradi.

c. *Moslashuv dasturlarini ishlab chiqish.* Yangi o'qituvchilar uchun maxsus dasturlar orqali ularga maktabning ichki tartibi, odatlari va ish uslublariga tezroq moslashish imkonini berish.

3. Motivatsiya va rag'batlantirish tizimini takomillashtirish.

a. *Moddiy va ma'naviy rag'batlantirish.* Ish haqini oshirish, mukofotlash tizimini joriy qilish, o'qituvchilarni ijtimoiy muhofaza qilish choralarini kuchaytirish.

b. *Qadr-qimmatni e'tirof etish.* O'qituvchilarning yutuqlari va mehnati ommaviy e'tirof etilishi kerak, bu ularning motivatsiyasini oshiradi.

c. *Karera imkoniyatlarini yaratish*. Kasbiy rivojlanish va karera o'sishi uchun yangi imkoniyatlarni taqdim etish, masalan, boshqaruv lavozimlariga tayyorlov kurslari tashkil qilish.

4. Shaxsiy rivojlanishni qo'llab-quvvatlash.

a. *Soft-skills rivojlanishi*. Kommunikativ ko'nikmalar, muammolarni hal qilish, vaqtni boshqarish kabi shaxsiy ko'nikmalarni rivojlantirishga yo'naltirilgan treninglar tashkil qilish.

b. *Ijtimoiy faoliyatga jalb qilish*. O'qituvchilarni mahalliy va xalqaro miqyosdagi ta'lim loyihalarida ishtirok etishga undash.

c. *Sog'lom turmush tarzini targ'ib qilish*. Jismoniy faollik va sog'lom hayot tarzini rag'batlantirish orqali o'qituvchilarning ruhiy va jismoniy holatini yaxshilash.

5. Ta'lim muassasasining roli.

a. *Qo'llab-quvvatlovchi boshqaruv tizimi*. Maktab ma'muriyati o'qituvchilarga adolatli va samimiy munosabatda bo'lishi, ularning ehtiyojlarini tinglashi zarur.

b. *Yangi pedagoglarni qo'llab-quvvatlash dasturlari*. Mentorlik tizimini rivojlantirish orqali tajribali pedagoglar yangi o'qituvchilarga yordam berishi kerak.

c. *Ijtimoiy muhitni yaxshilash*. Maktabda ijobiy va ijodkorlik muhitini yaratish orqali o'qituvchilarni faoliyatga yanada rag'batlantirish.

O'qituvchining kasbiy faoliyatida shaxs sifatida rivojlanishi va maktab muhitiga moslashuvini ta'minlash nafaqat o'qituvchining, balki ta'lim tizimining umumiy rivojlanishi uchun muhim ahamiyatga ega. Ushbu yo'llarni amalga oshirish orqali o'qituvchilarning kasbiy sifatleri oshadi, ta'lim jarayoni samaradorligi yuqorilaydi va jamiyatda ta'lim sifati yuksaladi.

O'qituvchining kasbiy faoliyatida shaxs sifatida rivojlanishi va maktab muhitiga moslashuvini qo'llab-quvvatlash natijasida quyidagi muhim natijalarga erishish mumkin:

1. Ta'lim sifati oshadi. O'qituvchilarning pedagogik kompetensiyalari va zamonaviy uslublarni qo'llash qobiliyatleri rivojlanadi. Bu esa darslarni interaktiv va qiziqarli tashkil etishga, o'quvchilarning bilim darajasini oshirishga olib keladi.

2. O'qituvchilarning ishga bo'lgan motivatsiyasi kuchayadi. Moddiy va ma'naviy rag'batlantirish, shaxsiy va kasbiy yutuqlarning e'tirof etilishi o'qituvchilarda o'z faoliyatiga nisbatan ijobiy munosabat shakllantiradi. Bu ularning tashabbuskorligi va mehnat samaradorligini oshiradi.

3. Ijobiy maktab muhiti shakllanadi. Pedagogik jamoa o'rtasida sog'lom hamkorlik muhiti yaratiladi, konfliktlar kamayadi, o'qituvchilar o'zlarini maktab jamoasining ajralmas qismi sifatida his qiladilar. Bu ijobiy psixologik muhitni mustahkamlaydi.

4. O'quvchilarning rivojlanishiga ijobiy ta'sir ko'rsatiladi. O'qituvchining shaxsiy va kasbiy rivojlanishi to'g'ridan-to'g'ri o'quvchilarning bilim olish jarayoni va tarbiyasiga ta'sir qiladi. O'quvchilar ko'proq qiziqish bilan ta'lim olishadi, ijodkorlik va mustaqil fikrlash qobiliyatleri rivojlanadi[6,7].

Bu natijalar ta'lim tizimining umumiy rivojlanishiga va jamiyatda yuqori malakali va ongli avlod shakllanishiga xizmat qiladi.

XULOSA

Xulosa sifatida shuni aytish mumkinki, o'qituvchining shaxsiy va kasbiy rivojlanishi ta'lim tizimining muvaffaqiyatli faoliyati uchun asosiy omillardan biri hisoblanadi. Shaxs sifatida o'sish o'qituvchining pedagogik mahorati, ijodkorligi va innovatsion yondashuvlarni qo'llash qobiliyatini oshiradi. Maktab muhiti esa o'qituvchi uchun qulay va qo'llab-quvvatlovchi bo'lishi kerak, chunki bu uning ishga bo'lgan motivatsiyasini oshiradi va jamoa bilan samarali ishlashga yordam beradi. O'qituvchilarning mehnatini moddiy va ma'naviy rag'batlantirish, davlat va jamiyat tomonidan e'tirof etilishi ularning faoliyatiga ishtiyoqini kuchaytiradi. Shaxsiy rivojlanish va moslashuv jarayonlarining qo'llab-quvvatlanishi nafaqat o'qituvchining samaradorligini oshiradi, balki o'quvchilar tarbiyasiga ham ijobiy ta'sir ko'rsatadi. Shu sababli, ta'lim tizimida o'qituvchilarga ko'rsatiladigan e'tibor va qo'llab-quvvatlash jamiyatda sifatli ta'limni ta'minlash va yuqori malakali avlodni tarbiyalashga xizmat qiladi.

ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. O'zbekiston Respublikasi Qonuni. "Pedagogning maqomi to'g'risida"gi qonun. [Lex.uz] (<https://lex.uz/docs/-6786401>)
2. O'zbekiston Respublikasi Oliy Majlisi Qonunchilik palatasi. O'qituvchilarning mehnatini rag'batlantirish va qo'llab-quvvatlash choralari. [Parliament.gov.uz] (<https://parliament.gov.uz>)
3. Saydaliev A., Xolmatova G. "Ta'lim muassasalarida pedagogik jarayonni boshqarish." Toshkent: Fan va texnologiyalar nashriyoti, 2019.
4. UNESCO. "Teacher Development and Professional Growth." UNESCO Publishing, 2021.
5. Vetrova Ya. A. Akmeologicheskoe soprovozhdenie pedagoga v protsesse povysheniya kvalifikatsii i usloviyakh vvedeniya FGOS [Acmeological support of the educator in the course of advanced training and under the Federal State Educational standard]. Novokuznetsk, Institute of Advanced Training Publ., 2012. 119 p.
6. Abdusamiyev D.A. O'qituvchilar kasbiy salohiyatini oshirishda talis baholash dasturining pedagogik imkoniyatlari / "Ta'lim, fan va innovatsiya" ma'naviy-ma'rifiy, ilmiy-uslubiy jurnal. 6-son, 2023-yil, ISSN 2181-8274.
7. Abdusamiyev D. Kasbiy deformatsiya va uni oldini olishning pedagogik imkoniyatlari. Monografiya. «Iste'dod ziyo press» nashriyoti, Namangan. 2024-yil, ISBN 978-9910-9272-9-4
8. Abdusamiyev D. Boshlang'ich sinf o'qituvchilari kasbiy identifikatsiyasining yoshga doir xususiyatlari. "XALQ TA'LIMI" O'zbekiston Respublikasi maktabgacha va maktab ta'limi vazirligining ilmiy-metodik jurnali, 6-son. 2024-yil